

Η πλάνη και η απάτη της χριστιανικής εσχατολογίας (Μέρος Α')

Αποδείξεις από τα «τα ιερά» χριστιανικά κείμενα ότι η Β΄ Παρουσία του Ιησού θα έπρεπε να είχε συμβεί κατά την διάρκεια του πρώτου αποστολικού αιώνα. Πλαστογραφήσεις εκκλησιαστικών συγγραφέων, και η εξέλιξη του εσχατολογικού δόγματος, προκειμένου να δικαιολογηθούν τα ψεύδη του Ιησού.

Πίνακας περιεχομένων

- Α. Εσχατολογία στον Ιουδαϊσμό και τον Χριστιανισμό
  - Β. Το επικείμενο «τέλος» και ο αμφιταλαντευόμενος πλαστογράφος «Λουκάς»
- Γ. Είναι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής ο προφήτης Ηλίας;
- Δ. Το σημάδι της παρουσίας και η «γενεά αυτή» – Ο Χρυσόστομος πλαστογραφεί τα περί της «τελευταίας» γενεάς
  - Ε. Οι άνδρες του συνεδρίου θα έβλεπαν την «Ανάληψη» και την «Δευτέρα Παρουσία» του Ιησού – Η πλαστογραφία του «Λουκά» και του Ζιγαβηνού
- Στ. Εσχατολογία στο «κατά Ιωάννην» και στην «Α΄ Ιωάννου»

Α. Εσχατολογία στον Ιουδαϊσμό και τον Χριστιανισμό

Εσχατολογία είναι ο λόγος για τα έσχατα. Τα «έσχατα», είναι η περίοδος που προηγείται της παλιγγενεσίας, δηλαδή της ανακαινίσεως της κτίσης και της θεϊκής διακυβέρνησης. Για να καταλάβουμε τον ρόλο αυτής της διδασκαλίας, πρέπει να έχουμε υπόψη μας τρία πράγματα: α) την εκ του μηδενός δημιουργία, β)

τον τρόπο κατανόησης της έννοιας «χρόνος» και γ) ότι είναι μια προσπάθεια απάντησης στο πρόβλημα του «κακού» και της «θεοδικίας». Συνέπεια του Ιουδαϊσμού είναι ο Χριστιανισμός. Λογικό και επόμενο, εφόσον μοιράζονται κοινά «ιερά» κείμενα, να έχουν κοινά σημεία αλλά και ορισμένες διαφορές. Όσον αφορά την δημιουργία, και οι δύο θρησκείες δέχονται (εξ «αποκαλύψεως») ένα εξωτερικό αίτιο (τον Θεό), που δημιουργεί από το τίποτα και προνοεί και συντηρεί την δημιουργία του. Δηλαδή, ο κόσμος, δεν είναι ένα σύστημα αυτοσυντηρούμενο και αιώνιο. Έχει την ανάγκη του Δημιουργού του. Κατά τα «έσχατα», θα ολοκληρωθεί το θεϊκό σχέδιο. Θα εξαλειφθεί το κακό και η φθορά, με την αναδημιουργία του κόσμου. Διαβάζουμε στο βιβλίο «Ησαΐας»: *«ο ουρανός καινός και η γη καινή α εγώ ποιῶ μένει ενώπιον μου λέγει Κύριος»* (Ησαΐας, 66:22). Και στην «Β΄ Πέτρου», *«καινούς δὲ οὐρανούς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ»* (Β΄ Πέτρου, 3:13). Όσον αφορά τον χρόνο, υπάρχει μια διαφοροποίηση. Ο Ιουδαϊσμός τον κατανοεί ως «γραμμικό». Ο Χριστιανισμός, υιοθετώντας την «εκ του μηδενός δημιουργία», κατά ανάγκη υιοθετεί και την αντίληψη του χρόνου ως ευθεία γραμμή. Έχει αρχή ο κόσμος και οδεύει κάπου. Το «τέλος», νοείται ως το τέλος της ανθρώπινης διακυβέρνησης και την αρχή της θεϊκής. Στον Χριστιανισμό όμως, μεταπλάθεται η έννοια του «Μεσσία» και γίνεται «πάσχων». Συνεπώς, προστίθεται άλλη μια νοητή κάθετος και ο χρόνος κατανοείται πλέον ως «σταυρικός». Αυτό συμβολίζει την κάθοδο του Μεσσία στον κόσμο και το σχήμα που δημιουργείται, το πάθος του. Και οι δύο αυτές οπτικές, βλέπουν τα έσχατα ως μια περίοδο «ανταμοιβής» των πιστών, και «κατάκρισης» των ασεβών. Τότε θα φανεί η δικαιοκρισία του Θεού, και τότε θα θριαμβεύσει το «καλό» έναντι του «κακού». Στον μεν Ιουδαϊσμό, ο Μεσσίας θα έρθει ένδοξα να ανυψώσει το Ισραήλ και να το ελευθερώσει από τους φυσικούς εχθρούς του, στον δε Χριστιανισμό θα έρθει για όλους *«εκ δευτέρου χωρίς αμαρτίας οφθήσεται τοις αυτόν απεκδεχομένοις εις σωτηρίαν»* (Προς Εβραίους, 9:28). Όπως σημειώνει ο καθηγητής Γ. Πατρώνος, *«Ο κατ' εξοχήν Χριστός Κυρίου θεωρείται ο εν τω μέλλοντι αναμενόμενος Μεσσίας, ίνα κυρίως σώσει τον Ισραήλ και ανυψώσει τον λαόν μεταξύ των εθνών, ώστε να καταστή η Ιερουσαλήμ ιερά πόλις και έδρα του αιωνίου βασιλείου αυτού»* (Μεσσιανικές και Εσχατολογικές προσδοκίες της μεσοδιαθηκικής περιόδου, περιοδικό «Θεολογία», τ. ΜΓ, 1972, τεύχη 3-4).

Κάποιοι από τους οπαδούς του Ιησού, θεώρησαν ότι ο Ιησούς ήταν ο αναμενόμενος «Μεσσίας». Για να το στηρίξουν, βρήκαν κάποια κομμάτια από τις Γραφές, τα οποία είτε πλαστογράφησαν είτε παρερμήνευσαν, προκειμένου να δικαιολογήσουν την πίστη τους στην μεσσιανικότητα του Ιησού. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι η

εποχή εκείνη, ήταν εποχή έντονου κοινωνικού αναβρασμού. Εποχή πολλών «χριστών», πολλών «μεσσιών». Τα κείμενα της Καινής Διαθήκης στα οποία αποτυπώνονται οι πρώτες πεποιθήσεις που αφορούν το θέμα μας, έχουν σαφείς επιρροές από την Ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία. Γράφει πάλι ο ίδιος καθηγητής...

Η περί των εσχάτων διδασκαλία της Αποκαλυπτικής καίτοι προήλθε δια μιας ιστορικής εξελίξεως εκ του περιεχομένου της προφητείας και διαφέρει ουσιωδώς του υψηλού προφητικού κηρύγματος μας παρουσίασε σημαντικόν αριθμόν θεμάτων, ως είδομεν, άτινα ενδιαφέρουν αμέσως και τους συγγραφείς την Κ. Διαθήκης. Το δε γεγονός ότι εν τω συνόλω της αποκαλυπτικής ταύτης φιλολογίας ευρίσκομεν το υπόβαθρον της διατυπώσεως των πλείστων εσχατολογικών πεποιθήσεων της Κ. Διαθήκης καθιστά το θέμα της παρούσης εργασίας λίαν ενδιαφέρον. [...] Η πλήρης και ορθή κατανόησις της Κ. Διαθήκης είναι αδύνατος άνευ της γνώσεως ουχί μόνον των βιβλίων της Π. Διαθήκης αλλά και των αποκρύφων αυτής, καθώς επίσης και ολοκλήρου της αποκαλυπτικής γραμματείας, διότι εν αυτοίς περιλαμβάνονται άπασαι αι εκδηλώσεις του μεσσιανικού και εσχατολογικού πνεύματος της εποχής (ο. π).

Εφόσον, λοιπόν, υπάρχει σύνδεση μεταξύ ορθόδοξων ιουδαϊκών βιβλίων (Παλαιά Διαθήκη), απόκρυφων ιουδαϊκών βιβλίων, αποκαλυπτικής ιουδαϊκής γραμματείας, και βιβλίων Καινής Διαθήκης, επομένως υπάρχει σύνδεση και ως προς την αντίληψη για τη φύση αυτής της «βασιλείας», αλλά και του χρονικού πλαισίου εντός του οποίου πραγματοποιείται. Οι αρχικοί οπαδοί του Ιησού ανέμεναν την επικείμενη έλευση του Ιησού και οραματίζονταν την «βασιλεία» κατά έναν τρόπο περισσότερο υλιστικό από αυτό που θεωρήθηκε αργότερα.

Β. Το «επικείμενο τέλος» και ο αμφιταλαντευόμενος πλαστογράφος «Λουκάς»

Οι έσχατες ημέρες αρχίζουν από τον πρώτο αποστολικό αιώνα. «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατέραςιν ἐν τοῖς προφήταις **ἐπ' ἑσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων** ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ» (Προς Εβραίους, 1:1-2). Το πότε

τελειώνουν, ας αφήσουμε να μας το πουν τα ευαγγέλια:

«Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ λέγων ὅτι **Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ• μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ**» (Κατὰ Μάρκον, 1:14-15).

«Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν **Μετανοεῖτε• ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν**» (Κατὰ Ματθαῖον, 4:17).

Οι φράσεις-κλειδιά σε αυτά τα χωρία του πρώιμου κηρύγματος του Ιησού, είναι το «πεπλήρωται ο καιρός» και «ἤγγικεν η βασιλεία του Θεού». Και τα δύο, οριοθετούν την έλευση της «βασιλείας» κατά ορατό τρόπο, στην διάρκεια του πρώτου αιώνα. Η «βασιλεία» είναι που πλησιάζει, και όχι εμείς στην βασιλεία.

Αυτός ο «αποκαλυπτικός» χαρακτήρας του κηρύγματος του Ιησού, αντανακλά το κλίμα της εποχής στην Παλαιστίνη, αλλά και τις αρχικές πεποιθήσεις για τον Ιησού. Η αποκαλυπτική γραμματεία βρίθει από αναφορές περί του επικείμενου «τέλους», και τα γραπτά του Ιώσηπου μαρτυρούν επίδοξους «Μεσσίες», δηλαδή «Χριστούς», που υπόσχονταν την άμεση αποκατάσταση του Ισραήλ και την συντριβή των δυνάμεων του «κακού» (Ρώμη και ειδωλολατρία). Η εποχή της διακυβέρνησης του Θεού μέσω του «κεχρισμένου» του, ήταν πλησίον.

Όταν απέστειλε τους δώδεκα, τους παρήγγειλε τα επόμενα: «Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων, **Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε• πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ• πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι **Ἦγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν****» (Κατὰ Ματθαῖον, 10:7).

Η εντολή είναι ξεκάθαρη. Δεν πρέπει να πάνε στους εθνικούς και στους Σαμαρείτες. Η αποκλειστικότητα του κηρύγματος στους Ιουδαίους, ενισχύει αυτό που γράφτηκε παραπάνω. Βεβαίως, στο ίδιο ευαγγέλιο, ο Ιησούς φέρεται να αποστέλλει τους μαθητές στα έθνη, μετά την «ανάστασή» του. Αυτά, προστέθηκαν αργότερα, όταν πλέον το συγκεκριμένο κίνημα ανοίχθηκε στα έθνη. Στο βιβλίο των «Πράξεων», υπήρχε μεγάλη διχογνωμία στο αν έπρεπε οι απόστολοι να κηρύξουν στους εθνικούς. Ας θυμηθούμε την περίπτωση του Πέτρου, που αρχικά είχε ενδιασμούς στο αν έπρεπε να κηρύξει στον Κορνήλιο και τους δικούς του, που ήταν εθνικοί. Αλλά και στην πρώτη αποστολική σύνοδο, συζητήθηκε το αν έπρεπε τελικά να προχωρήσουν στα έθνη, πέρα από τους

προσήλυτους στον Ιουδαϊσμό. Εάν ο Ιησούς τους είχε δώσει την εντολή, τότε δεν θα υπήρχε λόγος ούτε να αμφιβάλλουν ούτε να το συζητούν.

Ο συγγραφέας του κατά «Λουκάν» ευαγγελίου, ο οποίος γράφει μεταγενέστερα σε σχέση με τους συγγραφείς του «κατά Μάρκον» και «κατά Ματθαίον», επεξεργάζεται το σημείο όπου ο Ιησούς αποστέλλει τους δώδεκα, απαλείφοντας κάθε απαγόρευση για κήρυγμα στους μη Ιουδαίους. Ο ίδιος συγγραφέας, ενίοτε εμφανίζεται αμφιταλαντευόμενος όσον αφορά την φύση της «βασιλείας των ουρανών». Είναι μια εσωτερική κατάσταση, ή είναι κάτι ανεξάρτητο από τον άνθρωπο και παρατηρείται; Πολύ πιθανόν, αυτή η στάση του να οφείλεται στο ανεκπλήρωτο της ελεύσεως της «βασιλείας» με την κυριολεκτική της σημασία. Όταν αναφέρεται στις εντολές του Ιησού προς τους εβδομήντα αποστόλους, γράφει: «και λέγετε αὐτοῖς **Ἦγγικεν ἐφ' ὑμᾶς** ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ» (Κατά Λουκάν, 10:9).

Η φράση κλειδί είναι το «εφ' υμάς». Τώρα η βασιλεία δεν πλησιάζει γενικά, αλλά ειδικά σε εσάς. Σε άλλο σημείο, πάλι από τον ίδιο συγγραφέα, ο Ιησούς ερωτάται από τους Ιουδαίους περί της βασιλείας: «Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων **πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδού, ὧδε ἢ ἰδού, Ἐκεῖ Ἰδού, γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν**» (17:20-21).

Στο ερώτημα «πότε ἔρχεται» (ορατά), ο Ιησούς φέρεται να απαντά κάτι ξένο και μη οικείο με την παραδοσιακή ιουδαϊκή διδασκαλία. Η βασιλεία δεν ἔρχεται μετὰ παρατηρήσεως. Είναι μέσα μας. Δεν ἔρχεται εξωτερικά, ούτε προσδιορίζεται τοπικά. Αυτό ἔρχεται σε αντίφαση με το ρητό του Ιησού, όπως μας το παρουσιάζει ο συγγραφέας του «κατά Ματθαίον». «**Μακάριοι οἱ πραεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν**» (5:5). Είναι το πρώτο ψήγμα το οποίο αργότερα θα γίνει καθεστώς στην χριστιανική σκέψη. Ειδικά, όταν φτάσουμε στον 4ο αιώνα και μετά, όπου η Εκκλησία γίνεται δύναμη και συμπορεύεται με την πολιτική εξουσία. Τότε η βασιλεία γίνεται «πνευματική», μακρινή, και σταματάει το «εγγύς ο Κύριος».

Στο ίδιο συμπέρασμα μπορεί να καταλήξει κανείς, αφού συγκρίνει την διατύπωση στα εξής χωρία:

«μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ·

ἀμὴν λέγω ὑμῖν εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ» (Κατὰ Ματθαῖον, 16:27-28).

«Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι **εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου** ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ **ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει**» (Κατὰ Μάρκον, 9:1).

«ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῆ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων· λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων οἱ **οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ**» (Κατὰ Λουκάν, 9:26-27).

Εἶναι τα λόγια που υποτίθεται ὅτι εἶπε ὁ Ἰησοῦς. Αφοροῦν τὴν βασιλεία του Θεοῦ. Στὴν πρώτη περίπτωση, «μέλλει» νὰ ἔλθῃ σύντομα καὶ νὰ αποδοθεῖ δικαιοσύνη. Στὴν δεύτερη περίπτωση, «έρχεται» με δύναμη. Στὸ κατὰ «Λουκάν», ἡ διατύπωση εἶναι ἀσθενέστερη («ὅταν ἔλθῃ»), ἐνῶ λείπει ἡ ἀναφορὰ στὴν ἀποκατάσταση. Νὰ τονίσουμε στὸ σημεῖο αὐτό, ὅτι αὐτὰ δὲν σχετίζονται με τὴν «μεταμόρφωση» που ἀναφέρεται στα ἀμέσως ἐπόμενα. Οἱ ἀπολογητὲς γιὰ νὰ ἀντιπαρέλθουν τὸν σκόπελο τῆς μὴ ἐκπλήρωσης (καὶ) αὐτῆς τῆς υποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἐφόσον πέθαναν ὅλοι οἱ μαθητὲς ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦρθε ἐκ δευτέρου, θεωροῦν ὅτι ἡ «βασιλεία» γιὰ τὴν ὁποία γίνεται λόγος ἐδῶ, εἶναι ἡ θέαση τοῦ Ἰησοῦ «ἐν δόξῃ». Ὅμως, κάτι τέτοιο δὲν εὐσταθεῖ. Διότι, οὔτε ἦρθε κάποια ἀποκατάσταση (ὅπως ἀναφέρεται στὸ «κατὰ Ματθαῖον» με τὴν ἀπόδοση στὸν καθένα κατὰ τὴν πράξη του), οὔτε πέθανε κάποιος ἀπὸ τοὺς μαθητὲς μέχρι τότε. Διότι, σύμφωνα με τὰ εὐαγγέλια, ἡ μεταμόρφωση ἔλαβε χώρα εἴτε ἕξι μέρες μετὰ (Ματθαῖος/Μάρκος), εἴτε οκτῶ (Λουκάς). Τους εἶπε ὅμως ὅτι ἕως τότε, κάποιοι δὲν θὰ γεύονταν θάνατο. Που σημαίνει ὅτι κάποιοι τὸν γεύθηκαν. Ἡ τοποθέτηση, ἐπομένως, τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας μερικὲς μέρες ἀργότερα ὡς «μεταμόρφωσης τοῦ Ἰησοῦ», εἶναι ἀστοχὴ καὶ ἀσχετὴ με τὰ συμφραζόμενα.

Στὸ βιβλίον «Πράξεις», οἱ μαθητὲς ρωτᾶνε λίγο πρὶν τὴν «ἀνάληψη» τοῦ Ἰησοῦ: «Κύριε εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;» (1:6).

Τὸ ἐρώτημα αὐτό ἔχει δύο στοιχεῖα. Μιλᾶει γιὰ ἀμεσο χρόνο, καὶ ἀναφέρεται στὸ Ἰσραήλ. Μάλιστα, στὴν ἀποκατάσταση στὸ Ἰσραήλ. Αὐτό θυμίζει πολὺ ἐντόνα τὴν ἰουδαϊκὴ ἀποκαλυπτικὴ, ὅπου ἡ βασιλεία εἶναι μὴ ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ στὴν

θέση που πρέπει, κατά τους Ιουδαίους. Οι μαθητές δεν ρωτάνε ούτε αυθαίρετα ούτε άσχετα σε σχέση με όσα γνώριζαν. Οι ίδιοι ζουν σε ένα περιβάλλον αποκαλυπτικό με την εσχατολογία να είναι βαθιά ριζωμένη μέσα τους. Αυτές οι αντιλήψεις, αντανακλούν τις πρώτες πεποιθήσεις, που αργότερα θα παραποιηθούν και θα πλαστογραφηθούν από τον Παύλο και από τους υπόλοιπους διαμορφωτές της χριστιανικής πίστης. Ο Ιησούς απαντά, «*Οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ*» (1:7). Ο συγγραφέας του «κατά Λουκάν» με τον συγγραφέα των «Πράξεων», είναι το ίδιο πρόσωπο. Όπως είχε αναφερθεί και παραπάνω, οι αντιλήψεις του συγκεκριμένου συγγραφέα είναι λιγότερο ενθουσιαστικές από ότι στους άλλους. Ο Ιησούς δεν λέει αν είναι κοντά ή μακριά ο καιρός. Είναι στην αποκλειστική εξουσία του Πατρός. Αυτή η απάντηση όμως, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με όσα είπε ο Ιησούς ενώπιον του θρησκευτικού συνεδρίου που τον δικάζε. Διότι ο συγγραφέας του «κατά Ματθαίον» αναφέρει ότι ο Ιησούς τούς είχε πει ότι «από τώρα» θα τον έβλεπαν να κάθεται στα δεξιά της Δυνάμεως και να έρχεται πάνω στις νεφέλες του ουρανού. Δηλαδή, θα έβλεπαν οι ίδιοι στην εποχή τους, τόσο την ανάληψη όσο και την Β΄ Παρουσία του: «*λέγω ὑμῖν ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ*» (26:64).

Αυτό όμως δεν έγινε και το γνωρίζει ο συγγραφέας των «Πράξεων», που δρα σε μεταγενέστερη εποχή, όπου πιθανώς είχαν πεθάνει και οι άνδρες του συνεδρίου. Έτσι εξηγείται όχι μόνο η απάντηση του Ιησού που καταγράφει (ή καλύτερα επινοεί), αλλά και η πλαστογραφία στην οποία προβαίνει. Παίρνει λοιπόν το παραπάνω χωρίο και το παραποιεί. Έτσι, στο «κατά Λουκάν» ευαγγέλιο, η απάντηση του Ιησού είναι διαφορετική: «*Ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ*» (22:69). Τώρα πλέον, οι άνδρες του συνεδρίου δεν έχουν σχέση ούτε με την ανάληψη ούτε με την Β΄ Παρουσία.

Γ. Είναι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής ο προφήτης Ηλίας;

Ένα ακόμα σημείο από τα ευαγγέλια που έχει άμεση σχέση με το θέμα μας, είναι η ταύτιση του Ιωάννη του Βαπτιστή με τον Ηλία. Το σημείο αυτό δεν έχει προσεχθεί ιδιαίτερα, αν και είναι πάρα πολύ διαφωτιστικό. Τα ευαγγέλια αντιφάσκουν και σε αυτό. Ο συγγραφέας του «κατά Ματθαίον» βάζει τον Ιησού να λέει ότι είναι. Ο

συγγραφέας του «κατά Ιωάννην», βάζει τον Βαπτιστή να το αρνείται (1:19-27). Ο συγγραφέας του «κατά Λουκάν», λέει ότι δεν είναι το αυτό πρόσωπο, αλλά ότι έχουν το ίδιο πνεύμα (1:17).

Ο Ιησούς ταυτίζει τον Ιωάννη με τον Ηλία:

«ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν· πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν· καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι» (Κατά Ματθαῖον, 11:12-14).

«καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες **Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον**· δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ἡλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι **Ἡλίας ἤδη ἦλθεν** καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν· τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ **ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ** εἶπεν αὐτοῖς» (Κατά Ματθαῖον, 17:10-13).

Και στα δύο χωρία ταυτίζεται ο Ιωάννης με τον Ηλία, και υπάρχει συσχέτιση με τα έσχατα, την βασιλεία των ουρανών. Για να καταλάβουμε αυτήν την σύνδεση, πρέπει να ανατρέξουμε στο βιβλίο «Μαλαχίας» της Παλαιάς Διαθήκης. Εκεί αναφέρεται ότι θα έλθει ο Ηλίας ο Θεσβίτης, λίγο πριν την Ημέρα του Κυρίου την Μεγάλη. Αυτή η μέρα περιγράφεται ως ημέρα εκδίκησης επί τους ασεβείς και θριάμβου για τους Ιουδαίους. Ας δούμε τα ίδια τα χωρία...

Διοτι ιδου ημερα Κυριου ερχεται καιομενη ως κλιβανος και φλεξει αυτους και εσονται **παντες οι αλλογενεις** και παντες οι ποιουντες ανομα καλαμη και αναψει αυτους η ημερα η ερχομενη λεγει Κυριος παντοκρατωρ και ου μη υπολειφθη εξ αυτων ριζα ουδε κλημα και ανατελει υμιν τοις φοβουμενοις το ονομα μου ηλιος δικαιοσυνης και ιασις εν ταις πτερυξιν αυτου και εξελευσεσθε και σκιρτησετε ως μοσχαρα εκ δεσμων ανειμενα **και καταπατησετε ανομους διοτι εσονται σποδος υποκατω των ποδων υμων εν τη ημερα η εγω ποιω λεγει Κυριος παντοκρατωρ** μνησθητε νομου Μωυση του δουλου μου καθοτι ενετειλαμην αυτω εν Χωρηβ προς παντα τον Ισραηλ προσταγματα και δικαιωματα και **ιδου εγω αποστελλω υμιν Ηλιαν τον Θεσβιτην πριν ελθειν ημεραν κυριου την μεγαλην και επιφανη** ος αποκαταστησει καρδιαν πατρος προς υιον και καρδιαν ανθρωπου προς τον πλησιον αυτου μη ελθω και παταξω

την γην αρδην.
(Μαλαχίας, 4:1-6)

Το μήνυμα είναι εσχατολογικό, αφορά το Ισραήλ και ερμηνεύεται από τον Ιησού (ή τον ανώνυμο ευαγγελιστή) ότι η Ημέρα Κυρίου είναι ήδη οι ημέρες από την εμφάνιση του Ιωάννη του Βαπτιστή μέχρι την εποχή του Ιησού. Κατά συνέπεια, η βασιλεία των ουρανών έπρεπε να είχε έρθει ήδη από τότε, και μάλιστα με τρόπο εμφανή, όπως περιγράφει η περικοπή. Δεν συνέβη τίποτα.

Δ. Το σημάδι της παρουσίας και η «γενεά αυτή» - Ο Χρυσόστομος πλαστογραφεί τα περί της «τελευταίας» γενεάς

Οι μαθητές καθώς έδειχναν στον Ιησού τα οικοδομήματα του ιερού στην Ιερουσαλήμ, τα θαύμαζαν. Ο Ιησούς τους είπε ότι δεν θα έμενε πέτρα πάνω στην πέτρα. Αυτό έκανε εντύπωση στους μαθητές και όταν πήγαν στο Όρος των Ελαιών, τον ρώτησαν κατ' ιδίαν, *«πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»* (Κατά Ματθαῖον, 24:3). Διαβάζοντας κανείς ολόκληρο το κεφάλαιο, πουθενά ο Ιησούς στην διδασκαλία που αναπτύσσει πάνω στο ερώτημα των μαθητών, δεν ξεχωρίζει την εποχή της καταστροφής του ιερού από την εποχή της συντέλειας. Ξεκινάει την διδασκαλία του λέγοντας στους μαθητές να μην πλανηθούν, καθώς πολλοί θα εμφανιστούν που θα ισχυριστούν ότι είναι ο Χριστός. Αυτό αντανακλά την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, όπου πολλοί είχαν εμφανιστεί διεκδικώντας τον τίτλο του «Μεσσία». Η συγκεκριμένη μερίδα οπαδών, όμως, έπρεπε να πιστεύει στον «συγκεκριμένο Χριστό». Ο συγγραφέας του «κατά Λουκάν», **προσθέτει**: *«Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἶμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν»* (21:8). Στην συνέχεια, τους μιλάει για πολέμους, πείνες, λοιμούς, σεισμούς. Οι άλλοι προσθέτουν ταραχές και φόβητρα από τον ουρανό. Αυτά είναι *«ἀρχὴ ὠδίνων»* (24:8). Αυτά που έχει πει ως τώρα, δεν είναι τα «σημεία», αλλά χρονικός προσδιορισμός στο «πότε». Άλλωστε, ένα και μοναδικό σημείο θα δώσει για την παρουσία του και την συντέλεια. Θα το δούμε παρακάτω. Στην συνέχεια,

τους διδάσκει (τί άλλο!) ότι θα περάσουν θλίψεις και ταλαιπωρίες, θα τους μισούν όλα τα έθνη για το όνομά του. Θα αυξηθούν οι ψευδοπροφήτες, θα ψυχρανθεί η αγάπη, και πολλοί θα πλανηθούν (24:9-13). Οι άλλοι προσθέτουν ότι θα πρέπει να σταθούν ενώπιον βασιλέων και αρχόντων για να δώσουν την μαρτυρία τους υπέρ του Χριστού.

Στον στίχο 14, ο Ιησούς τους λέει κάτι πολύ σημαντικό: *«καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν καὶ τότε ἕξει τὸ τέλος»* (24:14). Στο σημείο αυτό, θα μπορούσε η χριστιανική απολογητική να ισχυριστεί ότι ο Ιησούς μιλώντας για το κήρυγμα της βασιλείας σε όλα τα έθνη, απομακρύνει το ενδεχόμενο σύνδεσης της συντέλειας με την εποχή του. Αυτό δεν είναι σωστό, γιατί το ερμηνεύουμε με τα σημερινά δεδομένα. Όμως την εποχή εκείνη, δεν είχαν την ίδια αντίληψη με μας για τον κόσμο και την οικουμένη. Για παράδειγμα, ο συντάκτης της «Προς Κολοσσαείς» επιστολής, θεωρεί ότι ήδη το ευαγγέλιο έχει κηρυχθεί σε όλον τον κόσμο, ασχέτως ότι ακόμα δεν ήξεραν για την ύπαρξη ούτε της Αμερικής, ούτε της Αυστραλίας: *«τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν»* (1:23). Συνεπώς, συνδέοντας ο Ιησούς την μαρτυρία του ευαγγελίου σε όλο τον κόσμο με το τέλος, όχι μόνο δεν αναφέρεται σε κάποια άλλη μακρινή εποχή, αλλά επιπλέον προσδιορίζει το «τέλος» στην γενεά που τον άκουγε. Τους μιλάει για την καταστροφή του Ναού και της Ιερουσαλήμ από τους Ρωμαίους και για το *«βδέλυγμα της ερημώσεως»* (24:15-28).

Αυτά, ιστορικά συνέβησαν περίπου το 70 κ. ε. Ωστόσο, δεν πρέπει να μας εκπλήττει αυτό. Ο συγγραφέας του ευαγγελίου γράφει μετά τα γεγονότα, εκ του ασφαλούς. Απόδειξη για αυτό, είναι ότι σε άλλο σημείο του ευαγγελίου, αναφέρει ο Ιησούς στους Φαρισαίους ότι ο Ζαχαρίας ο γιος του Βαραχίου, φονεύθηκε από αυτούς μεταξύ του Ναού και του θυσιαστηρίου (Κατά Ματθαίον, 23:35). Αυτό συνέβη μεν, αλλά συνέβη λίγο πριν την άλωση της Ιερουσαλήμ και της καταστροφής του Ναού, σύμφωνα με τον Ιώσηπο: *«Οἱ δὲ ἤδη διαμεμισηκότες τὸ φονεύειν ἀνέδην εἰρωνεύοντο δικαστήρια καὶ κρίσεις. Καὶ δὴ τινὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀποκτείνειν προθέμενοι Ζαχαρίαν υἱὸν Βαρούχου»* (Ιουδαϊκοί πόλεμοι, βιβλίο 4, 5:4). Πρόκειται σαφώς περί αναχρονισμού, εφόσον υποτίθεται ότι ο Ιησούς το λέει περίπου στο 32-33 κ.ε., ενώ αυτό συνέβη πάνω από τριάντα χρόνια αργότερα.

Συνεχίζοντας, να σημειωθεί ότι ο Ιησούς λέει ρητά ότι οι μαθητές θα ζούσαν όταν θα συνέβαιναν αυτά: *«Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως...»* (24:15).

Αλλά και παρακάτω: «ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοῦ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε• Ἰδοῦ, ἐν τοῖς ταμείοις μὴ πιστεύσητε• ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (24:26-27). Αφού τους απάντησε στο «πότε» θα καταστραφεί ο Ναός, έρχεται τώρα να τους πει για το σημείο: «**Εὐθέως δὲ** μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς» (24:29-30).

Να προσεχθεῖ ιδιαίτερα, ὅτι μετὰ τὴν θλίψη ἐκείνων των ἡμερῶν (ὅπου θα ζουν οἱ μαθητές), ευθέως θα σκοτιστεῖ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ τότε θα φανεῖ τὸ σημεῖο τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου στὸν οὐρανό. Συνεπῶς, ὅλα αὐτὰ γίνονται στὴν ἐποχὴ των μαθητῶν, ὅπως λέει καὶ παρακάτω: «ἀμὴν λέγω ὑμῖν **οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται**» (24:34). Ἡ γενεὰ αὕτη, των ἀνθρώπων που ἀκούγαν. Μία γενεὰ εἶναι ἡ χρονικὴ διαφορά μετὰξὺ πατέρα καὶ γιού. Δεν εἶναι κάτι σταθερό, ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινὴ λογικὴ, πρέπει νὰ κυμαίνεται μετὰξὺ 30-40 χρόνια. Ἐστω, 50. Ὅπως καὶ νὰ το κάνουμε, ἡ γενεὰ δεν θα μπορούσε νὰ υπερβεῖ τὸν πρῶτο ἀποστολικό αἰώνα. Στὸ «κατὰ Λουκάν», προστίθεται: «ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν διότι **ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν**» (21:28). «Οὕτως καὶ ὑμεῖς **ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα** γινώσκετε ὅτι **ἐγγύς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ**» (21:31). Κι ἐνῶ τὰ πράγματα εἶναι τόσο καθαρὰ, ἀλλὰ ἀβόλα γιὰ τὴν Ἐκκλησία, οἱ πατέρες έρχονται νὰ ἐρμηνεύσουν ὅτι γενεὰ, εἶναι ἡ γενεὰ των πιστῶν, καὶ ὄχι των ἀποστόλων. Σύμφωνα με τὴν παρερμηνεία τοῦ Χρυσοστόμου, «Πως οὖν, φησὶν, εἶπεν, “ἡ γενεὰ αὕτη”; Οὐ περί τῆς τότε λέγων, ἀλλὰ περί τῆς των πιστῶν» (ΕΠΕ τ. 12, ομιλία 77, «Εἰς τὸ κατὰ Ματθαίου»). Συνεπῶς, εξαλείφεται ἡ ψευδοπροφητεία τοῦ Ἰησοῦ, πλαστογραφῶντας τὸ νόημα.

Παρατηροῦμε ὅτι στὴν πραγματικότητα, πουθενά δεν δίδεται συγκεκριμένη χρονολογία γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ. Ἐπίσης, καὶ τὸ «σημεῖο» γιὰ τὴν συντέλεια που δίνει ὁ Ἰησοῦς, δεν εἶναι συγκεκριμένο. Σύμφωνα με τὴν ἐρμηνευτικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ σταυρός. Παρακάτω, ὁ Ἰησοῦς μέσω παραβολῶν, προσπαθεῖ ἐπιμελῶς νὰ ἀποφύγει συγκεκριμένες ἡμερομηνίες. Ἐτσι πάντα λειτουργοῦσαν καὶ λειτουργοῦν οἱ «προφῆτες» καὶ οἱ «προφητείες» τους.

Ε. Οι άνδρες του συνεδρίου θα έβλεπαν την «Ανάληψη» και την «Δευτέρα Παρουσία» του Ιησού - Η πλαστογραφία του «Λουκά» και του Ζιγαβηνού

Ο Ιησούς αναφέρει ρητά στους άνδρες του συνεδρίου που τον δικάζει, ότι θα τον έβλεπαν να έρχεται στην Δευτέρα Παρουσία του...

*καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, σὺ εἶπας: **πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.***

(Κατὰ Ματθαῖον, 26:62-64)

Ο συγγραφέας του «κατὰ Λουκάν» παίρνει την απάντηση του Ιησού όπως είναι διατυπωμένη στα προγενέστερα ευαγγέλια και την τροποποιεί πλαστογραφώντας την στο κείμενό του. Γράφει: «ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ» (Κατὰ Λουκάν, 22:69). Αφαιρεί την αναφορά στην «ανάληψη» και στην «Β΄ Παρουσία», καθώς και την σύνδεση αυτών των «γεγονότων» με τους άνδρες του συνεδρίου. Ο μεσαιωνικός θεολόγος Ευθύμιος Ζιγαβηνός, του οποίου τις ερμηνείες περιλαμβάνει στα υπομνήματά του ο Π. Τρεμπέλας, υπομνηματίζοντας το «Κατὰ Ματθαῖον», γράφει...

Ἀπάρτι, ἀντί του, Μετά μικρόν. Δηλοί δε τον μέχρι της αναστάσεως αὐτοῦ καιρόν. Ὅψεσθέ με, τον παρ' υμῶν αναιρούμενον, καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τῆς του Θεοῦ, ἡγουν σύνθρονον τῷ Θεῷ Πατρὶ. Ἐτι δε και ἐρχόμενον κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν ἐπὶ τῶν νεφελῶν του ουρανοῦ, ὡς Θεόν. Ὅψεσθε δε εἶπεν, οὐχ ὡς δυναμένων οὕτως ιδεῖν αὐτόν, ἀλλ' ὡς διαμαρτυρόμενος· ἢ και προς τους μέλλοντας ἐξ αὐτῶν πιστεῦειν ὁ λόγος. Το δε Ὅψεσθε δηλοί και το, Γνώσεσθε. Φησί δε και ο Λουκάς ὅτι Ἀπό του νυν

έσται ο Υιός του ανθρώπου καθήμενος εκ δεξιῶν της δυνάμεως του Θεού, τουτέστι, Βραχύς ο καιρός της κατ' εμού επιβουλῆς· ουκ εις μακράν γαρ ανώτερος των επιβουλευόντων γενήσομαι.

(PG τ. 129, σ. 697)

Τι κάνει εδώ ο μεσαιωνικός μας θεολόγος; Ενώ ορθά αποδίδει το «*απ' ἄρτι*» ως «*μετά μικρόν*» (=μετά από λίγο) και ορθά μας λέει ότι αυτά τα λόγια απευθύνονται στους άνδρες του συνεδρίου (διότι δεν μπορεί να κάνει και αλλιώς), μετά μας λέει ότι ο Ιησούς δεν το είπε κυριολεκτώντας, αλλά διαμαρτυρόμενος! «*Ὁψεσθε δε εἶπεν, ουχ ως δυναμένων ούτως ιδεῖν αὐτόν, ἀλλ' ως διαμαρτυρόμενος*». Μετά, επιχειρεί μια παρερμηνεία, αφού «*Το δε Ὁψεσθε δηλοῖ και το, Γνώσεσθε*». Τώρα πλέον ο Ιησούς (σύμφωνα με την θεολογική αυτή ερμηνεία), δεν εννοούσε ότι θα τον έβλεπαν, αλλά θα το γνώριζαν. Και προς επίρρωση αυτού, ο Ζιγαβηνός προχωράει και σε μια άλλη πονηριά. Φέρνει το παράλληλο χωρίο του «*κατά Λουκάν*», που σχολιάσαμε πριν. Όμως, αν ήθελε ο Ζιγαβηνός να είναι συνεπής ως προς τα κείμενα που ερμηνεύει και αφού χρησιμοποιεί την εκ παραλλήλου μέθοδο ερμηνείας, θα έπρεπε να αναφέρει και αυτό που γράφει ο συγγραφέας του «*κατά Μάρκον*»: «*ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ*» (14:62).

ΣΤ. ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ «ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ» ΚΑΙ ΣΤΗΝ «Α΄ ΙΩΑΝΝΟΥ»

Στο «*κατά Ιωάννη*» ευαγγέλιο βλέπουμε μια διαφορετική εσχατολογία. Είναι το τελευταίο χρονικά ευαγγέλιο, γραμμένο προς τα τέλη του πρώτου αιώνας, και είναι απολύτως «*φυσιολογικό*» ο συγγραφέας του να μην συνδέει τα έσχατα με τα γεγονότα της άλωσης της Ιερουσαλήμ. Πουθενά δεν αναφέρεται σε αυτά (σε αντίθεση με τους προγενέστερους του συνοπτικούς), αλλά στην εσχατολογία του ασχολείται με την «*ανάσταση*» και τον «*αντίχριστο*», του οποίου η δράση θα προηγηθεί της βασιλείας. Αυτά αναφέρονται περισσότερο στις επιστολές. Τις εσχατολογικές πλάνες του βιβλίου της «*Αποκαλύψεως*», θα τις δούμε ξεχωριστά, εφόσον δεν ανήκει στον συγγραφέα του ευαγγελίου και των τριών καθολικών επιστολών.

«μὴ θαυμάζετε τοῦτο ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Κατὰ Ἰωάννην, 5:28-29).

Το χωρίο αυτό δεν μπορεί να εκληφθεί μεταφορικά, σε αντίθεση με το προηγούμενο χωρίο «ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται» (στ. 25). Εδώ, «νεκροί» είναι οι πνευματικά νεκροί. Ὅσοι ἀπὸ αὐτοὺς ἀκούσουν τὴν φωνὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, θα ζήσουν. Στὸ παραπάνω χωρίο ὁμως, γίνεται ἀναφορὰ σε αὐτοὺς που εἶναι στα μνήματα. Ὅλοι θα ἀκούσουν τὸ πρόσταγμα τῆς ἀνάστασης (ὄχι μόνο οἱ δεκτικοί) καὶ θα πορευθοῦν εἴτε στὴν ἀνάσταση τῆς ζωῆς εἴτε στὴν ἀνάσταση τῆς κρίσεως. Στὴν εσχατολογία τοῦ συγγραφέα, δεν υφίσταται κρίση γιὰ τοὺς πιστοὺς (3:18/ 5:24), σε ἀντίθεση με τὴν παραβολὴ τῆς τελικῆς κρίσης, ὅπως παρουσιάζεται στὸ «κατὰ Ματθαῖον», κεφάλαιο 25. Εκεί ἡ κρίση γίνεται γιὰ ὅλους, μόνο βάση των ἔργων. Ἡ φράση «ἔρχεται ὥρα», δεν θα ἔπρεπε νὰ μας κάνει νὰ νομίζουμε ὅτι ἀναφέρεται στὸ ἀμεσο μέλλον. Ἡ εσχατολογία τοῦ εἶναι μιὰ θολή εσχατολογία. Καὶ σε ἄλλα σημεῖα τοῦ ευαγγελίου τοῦ ἀναφέρεται σε αὐτὴν τὴν ἡμέρα, ἡ ὁποία τοποθετεῖται κάπου ὄχι συγκεκριμένα. Κάπου κοντὰ καὶ ταυτόχρονα μακριά. Κοντὰ ὡς ὄραμα, ἀλλὰ μακριά, εφόσον σε κάθε περίπτωση ὁ πιστός μέλλει νὰ ἀναστηθεῖ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ.

«πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (6:40).

«οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (6:44).

Ἡ στιχομυθία τοῦ Ἰησοῦ με τὴν Μάρθα εἶναι χαρακτηριστικὴ, ὅσον ἀφορὰ τὴν «ἐσχατὴ» μέρα: «εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν Κύριε εἰ ἦς ὧδε ὁ ἀδελφός μου· οὐκ ἂν ἐτεθνήκει ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοὶ ὁ θεός· λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου· λέγει αὐτῷ Μάρθα Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (11:21-24).

Ὁ Ἰησοῦς τῆς λέει ὅτι θα ἀναστηθεῖ ὁ Λάζαρος. Ἡ Μάρθα ἀπαντᾷ ὅτι ξέρει ὅτι θα ἀναστηθεῖ στὴν γενικὴ ἀνάσταση, τὴν ἐσχατὴ μέρα. Ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς εἶναι παρών, τὸ μυαλό τῆς Μάρθας πάει γιὰ πολὺ ἀργότερα. Ἡ «ἐσχατὴ μέρα», φράση κλειδί στὴν εσχατολογία τοῦ συγγραφέα, εἶναι ταυτόχρονα ἐπικείμενη καὶ μακρινή. Ξεκάθαρη

και θολή. Παρέχει άμεσα ελπίδα και απαιτεί αναμονή.

Πριν την έλευση της βασιλείας, επίκειται η δράση του αντίχριστου. Στις επιστολές παρατηρούμε το ίδιο μοτίβο. Η βασιλεία είναι κοντά και μακριά: «Παιδιά **έσχατη ώρα** **έστιν** και καθώς ήκούσατε **ότι ο αντίχριστος έρχεται** και νυν αντίχριστοι πολλοί γεγονασιν **όθεν γινώσκομεν ότι έσχατη ώρα** **έστιν**» (Α΄ Ιωάννου, 2:18).

Είναι έσχατη ώρα, και ο αντίχριστος έρχεται (δεν ήρθε). Όμως, ήδη από τώρα (τότε), πολλοί αντίχριστοι υπάρχουν. Εδώ, η «έσχατη ώρα» δεν σημαίνει τον αμέσως μετά ερχομό του Ιησού. Προηγείται ο αντίχριστος που «έρχεται», ακόμα δεν έχει εμφανιστεί. Σαν να προσπαθεί να κερδίσει χρόνο ο συγγραφέας και μαζί με αυτό να τονώσει την ελπίδα των πιστών. Ως αντίχριστους, προδρόμους του αντίχριστου, θέτει τους «αιρετικούς». «**ούτός** **έστιν ο αντίχριστος ο άρνούμενος τον πατέρα και τον υιόν**» (2:22). Όπως κι αν έχει, τίποτα δεν εκπληρώθηκε. Η «έσχατη» ώρα ολοένα και μακραίνει. Ιστορικά, βλέπουμε ότι οι «αιρέσεις» υπεραυξήθηκαν σε σχέση με την τότε εποχή, αλλά ο αντίχριστος ακόμα έρχεται. Το «πνεύμα του αντίχριστου» ήταν ήδη παρόν από τότε (Α΄ Ιωάννου, 4:3), αλλά ο αντίχριστος ως πρόσωπο ποτέ δεν εμφανίστηκε.

Στο επόμενο, θα εξετάσουμε τις εσχατολογικές πλάνες από τις υπόλοιπες επιστολές, το βιβλίο της Αποκάλυψης, και κάποια πρωτοχριστιανικά γραπτά.

Διομήδης